



Toekomst mais on

Wet- en regelgeving houdt de toekomst van de maisteelt in de greep. Meer eiwit van eigen grond, minder eiwit in het voer, eventueel verplichte teeltwisselingen: niet alleen de aanhoudende droogte geeft de maisteler stof tot nadenken.

TEKST JEROM ROZENDAAL

Het jaar 2019 was een bewogen jaar voor de melkveehouderij in de Lage Landen. Vooral in Nederland brandde de stikstofdiscussie in alle hevigheid los. Binnen deze discussie gaan er nu veel stemmen op om het aandeel eiwit in het rantsoen terug te schroeven, om zo een reductie van de stikstofuitstoot tot stand te brengen. 'Als het die kant opgaat, zal de eiwitreductie gecompenseerd moeten worden met een energie-alternatief. Dat zou bijvoorbeeld mais kunnen zijn', commentarieert Jos Groot Koerkamp, commercieel manager mais bij Limagrain. Hij plaatst daar wel gelijk kanttekeningen bij. 'Binnen het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en de dero-

gatieregelgeving moet je je houden aan een verdeling van tachtig procent grasland en twintig procent bouwland. Dat betekent dat je beperkt bent met uitbreiding van het maisareaal.' Daarnaast gaan er stemmen op om het aandeel ingevoerde eiwitten (soja) te vervangen door eiwitten van eigen grond, waardoor de behoefte aan gras groeit.

Korrelmais voor betere eiwitopname

Binnen de beperkte groeimogelijkheden van mais zien deskundigen ook een rol weggelegd voor korrelmais. Korrelmais in de vorm van mks en ccm is zeer energierijk en resulteert in een betere opname van de mogelijk gereduceerde eiwitten in het rantsoen.



gewis door wetgeving

Snijmais zou dan van plaats moeten ruilen met korrelmais. Groot Koerkamp vult aan dat deze rol ook ingevuld kan worden door bijvoorbeeld veldbonen, voederbieten en luzerne.

Dat het absolute maisareaal gedoemd is te dalen, is volgens hem een feit. 'Welke kant het ook uitgaat, de aanwijzingen zijn wel heel sterk aanwezig dat de veestapel in de toekomst zal dalen. Hierdoor zijn er minder koeien te voeren en zal er dus ook minder mais nodig zijn.'

Maatschappelijke kritiek op monocultuur

Vanuit de maatschappij neemt de kritiek op de monocultuur van bijvoorbeeld maisteelt steeds meer toe. Johan Colpaert, voorzitter van de Belgische federatie van de sector van landbouwmachines Fedagrim, verklaarde in de Vlaamse media dat de monocultuur funest is voor de biodiversiteit en bodemkwaliteit. Hij opperde een regulerende rol van de overheid bij het bepalen van het teeltplan.

Eddy Decaesteker, melkveeadviseur bij Inagro, beaamt dat vruchtwisseling belangrijk is. 'Mais die op een nieuw perceel wordt verbouwd, ontwikkelt veel betere wortels dan mais op een perceel waar al jaren mais wordt geteeld. Je moet de impact van vrucht-

wisseling op de bodem niet onderschatten', zegt hij. Hij raadt boeren aan om samen te werken met naburige akkerbouwers om zo vruchtwisseling te realiseren.

Voor Decaesteker gaat een dwingende rol van de overheid hierbij te ver. Wel zou de overheid volgens hem een rol kunnen spelen om de samenwerking tussen veehouder en akkerbouwer te stimuleren. 'De pachtwetgeving zou herzien kunnen worden, zodat het wisselen van gronden tussen veehouder en akkerbouwer op een vlottere manier kan gebeuren, zonder dat er risico's zijn voor het verliezen van de pacht op die gronden', stelt hij.

Korrelrijpheid valt tegen

Los van de onvoorspelbare toekomst van wet- en regelgeving heeft de maisteler ook te maken met de natuurkrachten, die van alle tijden zijn. Waar de droogte in 2018 tot zeer slechte maisoogsten leidde, waren de opbrengsten vorig seizoen beter. Decaesteker schat de gemiddelde opbrengst in Vlaanderen op 320 gram zetmeel en 940 vem per kilogram droge stof, met uitschieters naar boven en beneden. 'Twintig procent van de kuilen die ik ben tegengekomen, zit onder de 300 gram zetmeel per kilogram droge stof. Opbreng-

sten boven de 340 gram, twee jaar geleden nog middelmatig, kunnen als goed worden beschouwd.' Alhoewel de voortekenen goed waren, heeft de mais een flinke knauw gekregen van de tweede droge periode in augustus 2019. 'Door de warmte verdroogde het blad en werd het afrijpingsproces afgeremd. Volgens mij is hierdoor het zetmeelgehalte in de kolf achtergebleven', denkt Decaesteker.

Betere opbrengst dan vorig jaar

'Gemiddeld werd er in Nederland 16 tot 18 ton droge stof snijmais van een hectare gehaald', vertelt Arjan Lassche van plantenveredelingsbedrijf KWS, zich baserend op cijfers van Eurofins en weegresultaten van loonwerkers. Terwijl Midden- en Zuidwest-Nederland er met een gemiddeld tot goed jaar vanaf kwamen, is de droogte de telers in de Achterhoek en delen van Noord-Brabant niet in de koude kleren gaan zitten. 'Ik heb boeren gehoord die maar een opbrengst hadden van 12 ton of minder', zegt hij. Met een gemiddelde voederwaarde van de snijmaiskuilen van 989 vem scoort Nederland niet slecht. 'Dat is stukken beter dan vorig jaar', vervolgt Lassche. 'Het gemiddelde zetmeelgehalte van 345 is te laag, maar beter dan in 2018'. Hij merkt op dat in bovengenoemde regio's de zetmeelgehalten laag waren. Hij wijt dit enerzijds aan droogte voor of tijdens de bloei. Anderzijds speelt de nieuwe wet- en regelgeving, die dit jaar het zaaien van een vanggewas op zand- en lössgronden verplicht stelde, een rol. Daarbij gold de deadline van 1 oktober om het vanggewas te moeten zaaien. Onder andere wegens drukte van loonwerkers is er soms al eerder geoogst en ook was de korrel soms nog niet afgerijpt. Door de verplichting om een vanggewas te zaaien is er in Nederland volop geëxperimenteerd met de teeltmethoden gelijkzaai, onderzaai en nazaai. Door droogte waren de resultaten daarvan niet goed. Uit een onderzoek van Geelen Consultancy, in opdracht van DLF, blijkt dat ongeveer de helft van de maistellende veehouders gekozen had voor een vanggewas na de maisoogst. 44 procent van de geënteerde bedrijven koos voor onderzaai op kniehoogte en een kleine minderheid koos voor gelijkzaai gelijktijdig met de mais.

Het onderzoek bevestigde eerdere berichtgeving over deels mislukte onderzaaigewassen. Vooral gelijkzaai met de mais behaalde door de droogte slechte opbrengsten. De respondenten gaven deze zaaimethode gemiddeld het laagste rapportcijfer.

Ook onderzaai op kniehoogte was geen onverdeelde succes, alhoewel de slaging gemiddeld wel iets beter was. Nazaai gaf dit jaar veelal de beste resultaten en werd door de respondenten bekroond met het hoogste cijfer.

Nazaai in Vlaanderen leidend

Ook Vlaanderen is in de ban van vanggewassen. Binnen de MAP 6-wetgeving, die dit jaar van kracht werd, zijn landbouwers met percelen in gebiedstype 2 en 3 verplicht om een toenemend areaal met vanggewas te zaaien. De Vlaamse deadline voor het inzaaien van een vanggewas na maisteelt ligt op 15 oktober.

'Enerzijds is begin oktober in een normaal jaar meestal het ideale oogstmoment bereikt voor hakselmais, anderzijds betekent iedere dag uitstel van zaaien van een vanggewas minder stikstofopname en meer nitraatuitspoeling. Daar zit het spanningsveld tussen het landbouwkundige en milieukundige aspect', zegt ILVO-teeltspecialist Thijs Vanden Nest over het feit dat de Vlaamse boeren twee weken langer de tijd hebben.

Volgens ILVO hanteert het gros van de vanggewasplichtigen het nazaaisysteem. Inagro sluit zich hierbij bij monde van Eddy Decaesteker bij aan. 'Door de droge zomers van de afgelopen twee jaar zullen veehouders ook niet gemotiveerd zijn om wel gelijk- of onderzaai te gaan toepassen. Het vanggewas neemt ook vocht op uit de bodem, wat de maisteelt niet ten goede komt.'

Vanggewas in Vlaanderen ook veevoer

In tegenstelling tot Nederland kunnen Vlaamse boeren derogatie aanvragen op de combinatiesnede gras en mais. Daarom wordt het vanggewas in Vlaanderen vaker als veevoer gebruikt. Deze afvoer van een snede gras bij derogatiemais na 1 april is verplicht als de boer een hogere dosis stikstof wil toedienen dan bij enkel de inzaai van mais.

Maiszaadontsmetting onder druk

De beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen gaat achteruit. Een recent voorbeeld daarvan is Mesurol. Het chemische middel Mesurol (actieve stof methiocarb) wordt veel gebruikt om maiszaad te ontsmetten. Mesurol heeft een toelating in gebruik tot oktober 2021. De werkzame stof methiocarb zit momenteel in het Europese herregistratieproces. Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) in Nederland heeft onlangs besloten dat dit middel na 3 april 2020 niet meer geleverd mag worden.

Mesurol van het Duitse chemiebedrijf Bayer wordt door zaaizaadbedrijven of bedrijven die het zaaizaad zelf ontsmetten, veel gebruikt als middel tegen vogelvraat. Maar gezien het negatieve effect op het waterleven, bijen en andere insecten heeft het Ctgb besloten het middel te verbieden. Bedrijven die met Mesurol ontsmet maiszaad nog op voorraad hebben, mogen het nog leveren tot uiterlijk 3 april 2020. Zaaien mag daarna nog wel. Mesurol wordt op ruim twee derde van het Nederlandse maisareaal toegepast. Door het wegvallen van het middel wordt de kans op

vogelvraat groter, wat de maisopbrengst niet ten goede komt. Zaadveredelingsbedrijven ontwikkelen alternatieven. Zo heeft KWS het product Initio Bird Protect op de markt gebracht. 'De werkzame stof Korit in Initio heeft een toelating en mag als zodanig gebruikt worden en is zeer effectief tegen vogelvraat', vertelt vertegenwoordiger Arjan Lassche. Het bedrijf werkt ook aan een biologische versie van het middel. Experts wijzen erop dat chemische ontsmettingsmiddelen voor zaaizaad langzaam het veld zullen ruimen voor biologische varianten.



Onderzaai op kniehoogte: door droogte kwam deze zaaimethode niet overal goed van de grond

Door lang te wachten met de grasoogst loopt het soms ook spaak met de stikstofbemesting, aldus Vanden Nest. 'Door de droge omstandigheden, waarin dikwijls nog drijfmest of stalmest wordt toegediend vlak voor het zaaien van de mais, is de mineralisatiegraad van de organische mest laag en moet er kunstmest gestrooid worden om de mais op gang te trekken. Wanneer dan, naar het einde van de zomer toe, mais geen stikstof meer opneemt, maar er wel nog veel stikstofmineralisatie plaatsvindt door meer vocht in de opgewarmde bodem, resulteert dit in een risico op een hoger nitraatresidu in de grond bij de oogst.'

Hij adviseert boeren om in het systeem eerste snede gras plus mais steeds mais te laten voorgaan op gras en het inzaaien van mais te plannen rond 1 mei.

Heroriëntatie in Nederland

Door de slechte opbrengsten in Nederland zullen boeren zich beraden op een nieuwe tactiek voor vanggewassen. Men is daarbij ook afhankelijk van de capaciteit van loonwerkers. Experts voorspellen dat vooral in Zuid-Nederland het gebruik van nazaai zal toenemen. Hendrik Nagelhoud van graszaadveredelingsbedrijf DLF stelt dat onderzaai, mits de juiste gewaskeuze, teelmanagement en weersomstandigheden, zeker toekomst heeft. Theoretisch is het systeem mogelijk het beste. 'Als het ondergewas in de zomermaanden kiemt, dan heb je na de oogst al direct een

stevige basis liggen die direct stikstof kan opnemen.

Bij nazaai is dat juist minder het geval.'

Arjan Lassche van KWS ziet het anders. 'Een deel van de telers zal in samenspraak met de loonwerker voor onderzaai blijven kiezen om daarmee oogstspreading te realiseren. Voor ons ligt de toekomst van maisteelt echter ook bij vroege maissoorten in combinatie met een vanggewas dat ook als eiwitbron ingezet kan worden in het rantsoen.' KWS probeert momenteel marktaandeel te veroveren met Snelle Lente Rogge. 'Dat gewas kan begin april al geoogst worden en heeft een goede eiwitopbrengst van 700 kilo per hectare. Voorwaarde is wel dat er tussen 15 februari en 15 maart bijbemest wordt.'

Samenvatting

- De oogst pakte vorig jaar beter uit dan in 2018.
- Door droogte vielen de korrelrijpheid en de resultaten van onderzaai tegen.
- Door de milieudiscussie is de toekomst van de maisteelt onzeker.
- Mogelijk minder eiwitten in rantsoen, om stikstofuitstoot te verminderen, betekent meer mais voor betere voeropname.
- Streven naar meer eiwit van eigen grond zou daarentegen een stijging van het grasareaal betekenen en een vermindering van de maisteelt.